

lijk voelende menschen, menschen, van wie het geldt als van ons, dat ze met zielkunde alleen niet zijn te begrijpen. Ik hoop niemand onrecht aan te doen. Maar in dit opzicht staat voor mij *Deissmanns* Paulus bovenaan. Nu weet ik wel, dat ook hier zeer veel wordt overdreven en vooral, dat de Goddelijke factor vaak geheel uit het oog wordt verloren. Maar dat neemt niet weg, dat het Schriftwoord ook voor ons meer beteekenis zal krijgen, als de warme levensadem er ons uit tegenkomt. Gods Geest heeft gewerkt in en door levende menschen. De Schrift leeft, omdat ze Gods Woord is. Maar zij zal meer aansluiten aan ons leven, als we ook de menschen zien en hooren, die schreven onder de leiding van Gods Geest.

Mag ik nog één ding noemen van onzen tijd, waarmee de exegese haar nut kan doen? Er is tegenwoordig een zekere smaak voor het kleine, het individueele. Men vervaardigt liever smaakvolle en gezellige meubelen, dan dat men pyramiden bouwt. Van dien trek naar het kleine kan de uitlegging van het N. T. vruchten plukken. Zeker er dreigen weer gevaren. Ook hier vergete men om de boomen het bosch niet. Maar in het algemeen kan gezegd, — ik maak een zeker voorbehoud, waarop ik aan het einde terugkom — dat in zake de exegese de groote lijnen getrokken zijn. Het karakter, dat de verschillende Bijbelboeken dragen, is door meer dan een uitlegger uitnemend geteekend. Er is echter bij de exegese, vergun me het woord, zooveel peuterwerk te verrichten. Vooral door fijne onderscheiding op het gebied van grammatica en lexicon, kan de zin soms veel duidelijker worden. Maar daartoe is noodig ingespannen en uiterst tijdroovende arbeid. Dat er voor zulk werk in onze dagen nog lust is en gelegenheid, zal ongetwijfeld aan de exegese ten goede komen.